

Philip Lalander & Dawan Raoof

”Vi vet vad du behöver”

Konstruktion och motstånd av ”ensamkommande”
på HVB

**”We know what you need”: Construction and resistance of ”unaccompanied minors”
at residential care units**

The aim of the article is to highlight and analyse how ”unaccompanied minors” view the staff at the residential care units (called HVB) where they live. Through repeated qualitative interviews with twenty young individuals over more than a year, the researchers have captured central themes. One such theme is the experience of being defined as a child by the staff. This can be provocative for the young people who feel they are not being acknowledged as competent actors. Another central theme is being described as homogeneous and primitive, as a person that needs to be processed to live up to a desired Swedishness. The informants experience their treatment as children and undeveloped immigrants as a solid structure, a power system that is hard to question since it is so well institutionalized. The article also describes sanctions used by the staff to discipline the residents. Such sanctions are often directed at limiting the possibilities for the young people to participate in social activities, but also at increasing surveillance and documentation. It is difficult for these young people to openly resist since they do not want to be punished. Resistance, thus, becomes hidden. The informants’ experiences show how difficult it is to develop a social environment in which they can feel truly recognized by the staff as complete human beings with valuable competences.

Philip Lalander är professor i socialt arbete och *Dawan Raoof* är doktorand i socialt arbete, båda Institutionen för socialt arbete, Malmö högskola.

Kontakt: philip.lalander@mah.se

De (personalen) tänker: "Om du är sjutton och ett halvt, då kan du inte tänka själv", men efter sex månader du blir helt mogen i huvud. Det är jättekonstig regel, tycker jag (Eyub, "ensamkommande" på HVB).

De (personalen) tror att bara i Sverige det finns system eller *h'azarra* (arabiska: civilisation). De tror alla andra länder är som åsna. Jag blir skitarg på det. (Tiago, "ensamkommande" på HVB)

Om vi inte är snälla vi får inte busskort på en vecka eller två veckor. (Adel, "ensamkommande" på HVB)

Introduktion

De individer som utan vårdnadshavare söker asyl i Sverige kategoriseras som *ensamkommande flyktingbarn*, och de allra flesta placeras på olika HVB (Hem för Vård eller Boende). Ett kännetecknande drag hos dessa institutioner är att de – liksom andra människobehandlande organisationer – har människor som sitt "råmaterial" och att den "färdiga produkten" förväntas vara individer i omarbetad form (jfr Ahrne, 1989; Järvinen, 2002; Lipsky, 1980).

I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2003:20, s. 3) definieras behandling som "särskilda åtgärder som syftar till att komma till rätta med eller minska ett eller flera hos individen identifierade problem som faller inom socialtjänstens verksamhetsområde". Behandling betyder med andra ord åtgärder som vidtas i syfte att uppfostra och anpassa de barn och ungdomar som har placerats på HVB till de övergripande normerna i samhället (jfr Levin, 1998). Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) skriver följande i sin rapport: "[ensamkommande flykting-] barn som kommer till Sverige utan sina vårdnadshavare placeras inte på HVB för att de är i behov av behandling. De behöver istället stöd i sin integration och i sitt vuxenblivande" (IVO, 2013, s. 5). Även om IVO inte anser att de ensamkommande barnen och ungdomarna behöver behandling i konventionell mening, identifierar de två huvudsakliga problemområden hos de unga, som kräver särskilda samhälleliga åtgärder. De ensamkommande barnen och ungdomarna behöver, enligt IVO och Socialstyrelsen, stöd i sitt vuxenblivande och i sin integration i det svenska samhället. Det finns med andra ord en föreställning om ett "råmaterial" (jfr Hasenfeld, 1983) men också en tanke om den färdiga produkten som förväntas *efter* vistelsen på institutionen, att vara vuxna och integrerade aktörer som kan behärska livet i Sverige.

Människobehandlande organisationer, såsom HVB, "tänker" genom och bedriver konkret sin verksamhet med hjälp av kategorier (Douglas, 1987). Genom kategoriseringar underlättas de professionellas arbete att identifiera klienternas olika behov för att kunna matcha dessa med de ramar och riktlinjer som finns inom organisationen (Protta, 1979). Begreppen "barn" och "flykting" i samlingsnamnet *ensamkommande*

flyktingbarn är inga värdeneutrala ord, utan fungerar snarare som sociala kategorier. De personer som tillskrivs medlemskap i respektive kategori förväntas ha något gemensamt.

Beroende på historisk och social kontext har medlemmarna i ovan nämnda kategorier förknippats med vissa egenskaper och aktiviteter. Till kategorierna hör det som Harvey Sacks (1992) kallar *kategoribundna attribut* (jfr Antaki & Widdicombe, 1998). Vem som är barn bestäms i ett svenskt sammanhang normalt av den biologiska åldern och gränsen går vid 18 år. Barn betraktas som något ofärdigt och i behov av vuxnas förmyndarskap. För att tillskrivas medlemskap i kategorin "flykting" i Sverige krävs det att individen kommer utifrån Sveriges gränser och ännu inte definieras som en fullvärdig medlem i den föreställda gemenskap (Anderson, 1991) som utgör nationen Sverige. De kategoribundna attributen är bland annat att individen lider brist på vissa grundläggande sociokulturella kompetenser som svenskar/integrerade är i besittning av (Kamali, 2006a; 2006b; de los Reyes & Kamali, 2005). De sociokulturella kompetenserna som flyktingen (ännu) inte äger är på olika sätt kopplade till föreställningar om "svenskhet". "Flyktingskapet" förstås alltså synonymt med en konstruerad "icke-svenskhet".

De sociala kategorierna "barn" och "flykting" är ömsesidigt uteslutande, i betydelsen av att en individ som kategoriseras som ett "barn" inte på samma gång kan definieras som "vuxen". Detsamma gäller kategorin "flykting" (jfr Sacks, 1992). I det dikotoma förhållandet mellan kategorierna barn/vuxen och flykting/svensk är relationerna (explicit och/eller implicit) definierade på ett sådant sätt att det är representanter för den först nämnda kategorin som ska anpassa sig till den sist nämnda. Barn förväntas bli vuxna och flyktingar förväntas bli mer svenska/integrerade

Processandet av de ensamkommande flyktingbarnen på HVB tar sin utgångspunkt i de egenskaper och aktiviteter som är förknippade med kategorierna "barn" och "flykting". Socialisations- och integrationsarbetet innebär således att vuxna integrerade personer, genom olika insatser, ska försöka åtgärda de brister som antas försvåra de ungas vuxenblivande och integration i det svenska samhället.

Syftet med denna artikel är att lyfta fram de unga "ensamkommandes" berättelser och aktörskap i förhållande till hur de upplever sig bli sedda och definierade av personalen på HVB. Genom intervjuer med "ensamkommande" om deras tid på HVB och relationen till personalen har några teman framstått som speciellt centrala. Dessa teman relaterar väl till de sociala institutionernas processande ambitioner med de ensamkommande flyktingbarnen, att stödja barnen och ungdomarna i deras socialisation och integration. I deras berättelser finns emellertid även inslag av motstånd, där de på olika sätt försöker frigöra sig från institutionens processande och dess ojämlika maktrelationer, men att de då riskerar att bestraffas. Om dessa teman handlar artikeln.

Artikeln härrör ur ett projekt som heter "*Ensamkommande" flyktingbarn: Aktör-*

skap och nätverk i en hypersammansatt värld. Projektet är finansierat av Forte. Mellan februari 2015 och februari 2017 följer vi tjugo ensamkommande flyktingbarn med syftet att lyssna till de ungas röster och ta del av deras livserfarenheter genom minst tjugo samtal/intervjuer per ungdom över två års tid. När denna artikel skrivs har vi följt dessa ungdomar i lite mer än ett år.

Om metod

De tjugo unga som ingår i det ovan refererade projektet var vid projektets start i åldrarna fjorton till tjugofem år. Några kontaktades genom kommunen. Vi besökte olika HVB och berättade om projektet för personal och boende på deras "husmöten". Några ungdomar rekryterades genom att vi besökte skolor där majoriteten av eleverna var ensamkommande. Andra kontakter etablerades via en god man som en av artikelförfattarna i andra sammanhang hade samarbetat med. Ytterligare ett antal rekryterades genom bekanta till författarna som är aktiva i frivilligt socialt arbete med "ensamkommande". Samtliga hade permanent uppehållstillstånd. De intervjuade har sitt ursprung i Afghanistan, Somalia och Syrien. Deras bakgrunder är av skiftande karaktär. En del är uppvuxna under ekonomiskt gynnsamma omständigheter med relativt högutbildade föräldrar medan andra på grund av familjens ekonomiska situation inte har kunnat gå i skola utan har istället fått jobba sedan tidig ålder.

Endast tre informanter är tjejer och det beror på att andelen "ensamkommande tjejer" är mindre i relation till andelen "ensamkommande pojkar", men också på grund av att ensamkommande flickor vanligtvis placeras på familjehem eller eget boende med släkting (EBO). Vi har saknat de kontaktvägar som hade behövts för att komma i kontakt med dem. Under första året har vi rekryterat ytterligare sex informanter samtidigt som kontakten med tre informanter har upphört. Vi har haft svårt att veta vad detta har berott på. De har upphört att svara på våra telefonsamtal eller SMS.

Vår ambition har varit att personalen på HVB ska veta så lite som möjligt om projektet, då deras vetenskap egentligen strider mot den forskningsetiska principen om konfidentialitet.¹ Men detta har ibland varit svårt, bland annat av det skälet att många intervjuer och samtal utförs just på boenden och att personalen är intresserade av vad som försiggår där. Personalens kontroll kan göra att unga på boendet upplever sig övervakade (Herz & Lalander, 2017). Vi har hamnat i situationer när personalen ställt frågor till oss när den boende också är närvarande. Om vi alltför mycket svarar upp på dessa samtalsinbiter skulle de unga kunna tro att vi är i *teammaskopi* (jfr Goffman, 1959/1988) med personalen och att de av det skälet inte vill delge oss kritik mot boende eller personal.

---

1 Projektet etikprövades hösten 2014 i den regionala etikprövningsnämnden i Lund.

En viktig ingrediens i studiens metodologiska design är det uppföljande intervju- och samtalsarbetet (se även Lalander, 2009 och 2016). Detta innebär följande:

1. Att vi kan beskriva deras liv processuellt, såsom det förändras över tid, exempelvis då man avslutar sin utbildning eller då man flyttar från HVB, för att bo i egen lägenhet eller då familjer återförenas.
2. Att det över tid utvecklas fördjupade relationer och ökad tillit mellan forskare och de unga. Vi har i flera relationer upplevt att man vid de första tillfällena inte kritiserar personal och boendet, men att kritik kan uttryckas då de märker att den är acceptabel i samtalsituationen. Dessa unga människor lever i en tillvaro där de dokumenteras av personal och av socialtjänst och där de dessförinnan dokumenterats av migrationsverket. Av det skälet är det av betydelse att man som forskare träffar dem flera gånger så att de förstår att man inte träffar dem i dokumenterande myndighetssyfte (jfr Kohli, 2007).

Intervjuerna är gjorda på svenska, ibland med inslag av engelska, persiska och arabiska. En av oss i projektgruppen, Dawan Raof, talar grundläggande arabiska och persiska, och det syns i ett par av citaten i denna artikel. Vi upplever att vi har kunnat skapa en sådan intervjusituation att såväl de intervjuade som intervjuarna har kunnat göra sig förstådda. Vid några tillfällen har det uppstått svårigheter för dem att förstå en specifik fråga och att kunna finna ord som passar till den tanke de vill uttrycka. Detta märks vid ett par tillfällen i de citat som följer i artikeln. När det gäller citat har vi gjort relativt lite redigeringsarbete. Vi tänker att deras sätt att uttrycka sig på är fullt begripligt även om något ord, utifrån korrekt svensk grammatik, kan hamna på fel plats i meningen.

Det uppföljande intervjuarbetet innebär framväxten av ett omfattande datamaterial. I projektgruppen är vi fyra forskare och på så vis har vi var och en kunnat ansvara för närläsning, kodning och tolkning av fem till sex individer. I samband med specifikt artikeltema har vi tack vare de enskilda forskarnas specifika kunskaper om specifika individer relativt snabbt kunnat ta fram intervjuer och delar av intervjuer som är speciellt intressanta.

Studien har en abduktiv karaktär i den meningen att vi varvar teori med empiriska tolkningar och iakttagelser. Citat i artikeln är utvalda med utgångspunkt i att de uttrycker centrala teman gällande hur de unga upplever sig bli betraktade av personal. Det som uttrycks i artikeln är de ungas röster och genom dessa våra tolkningar av hur de betraktas av personal. Det är inga "objektiva" sanningar, men upplevelser och tolkningar som är viktiga i förståelsen av hur relationer och upplevelser av delaktighet och aktörskap kan skapas på HVB. Och som sådana är det de unga berättar värt att lyssna på.

Barn ska bli vuxna genom ålder

Vår diskussion under denna rubrik handlar inte om huruvida de ensamkommande barnen och ungdomarna bör eller inte bör kategoriseras som *barn* i juridisk mening. Vår diskussion handlar snarare om att problematisera olika aspekter av det vi tidigare kallat "processandet" av de ensamkommande barnen och ungdomarna på HVB utifrån kategorin *barn* och de till kategorin bundna attributen. Ordet processande kan också liknas vid socialisation, ett uttryck som vi använder ibland.

Flertalet av dem vi har samtalat med är individer som enligt andra sociokulturella orienteringsscheman än de "svenska" inte upplever sig tillhöra kategorin *barn* eftersom de anser sig ha passerat det man i det svenska samhället uppfattar som barndomsperioden. Intervjuutdraget nedan illustrerar detta:

Sami: För att i mitt land om jag ska vara där nu, då är jag inte ett barn för att de räknar mig inte som ett barn. Men här i Sverige det räknas som barn. De som är under arton är barn. Så är det.

Intervjuare: När slutar man att vara barn i ditt land?

Sami: Ja, tolv, tretton, eller när man blir *balig* (persiska: 'köns mogen').

När dessa personer placeras på HVB hamnar de under den svenska statens jurisdiktion och under socialtjänstens regim. Inom dessa ramar kategoriseras individer under arton år som barn. Inom HVB påtvingas de ett antal vuxna (personal). Personalen har av samhället tilldelats mandatet att socialisera barnen till vuxna utifrån vissa övergripande samhällliga normer. Personalen behöver definiera de ensamkommande utifrån en uppsättning egenskaper, karaktärsdrag och aktiviteter som associeras med tillhörigheten i kategorin *barn* i Sverige. Ett kategoribundet attribut är att medlemmar i kategorin *barn* är i behov av att vara under förmyndarskap av de vuxna och att de inte tillskrivs samma kompetens och inflytande som vuxna när det gäller att bli lyssnade på, att uttrycka sin vilja och bestämma i frågor som rör deras personliga förhållanden. Det uppstår, som citatet med Sami visar, ett motstånd mot att placeras i den kategorin, då den innebär ett maktmässigt underordnande. Nedan ger vi fler exempel på hur de unga uttrycker sig i samtal angående teman såsom ålder, barn och vuxenhet.

Eyub, sexton år, anser att gränsdragningen vid arton är godtycklig. Han uttrycker att det är svårt för honom att acceptera att han till följd av den biologiska åldern stämplas som ett osjälvständigt barn i behov av särskild vuxenomsorg. Eyub poängtegar att antalet biologiska år inte med nödvändighet är ett index på personlig mognad och vuxenhet.

Intervjuare: Vad tycker du om att folk eller personalen ser dig som ett barn?

Eyub: Jag är inget barn!

Intervjuare: Jag kan förstå att du inte känner dig som ett barn, men du är under arton år och då räknas man som barn i Sverige.

Eyub: Ja, i Sverige man är barn, men i Syrien du är inte barn om du är sexton år.

Intervjuare: Vem är barn då, alltså i Syrien?

Eyub: En person som inte är mogen i huvud, förstår du vad jag menar? När du är sexton till sjutton år du kan tänka och du vet vad är rätt och vad är fel. Personalen säger hela tiden: "Du kan inte göra så eller så, du är under arton". Det är skitjobbigt. Vad är skillnaden om du är sjutton och ett halvt eller arton? De (personalen) tänker om du är sjutton och ett halvt, då kan du inte tänka själv men efter sex månader du blir helt mogen i huvud. Det är jättekonstig regel, tycker jag.

Intervjuare: Vad säger personalen när du säger de sakerna då?

Eyub: Nej, de säger: "Så är det bara, i Sverige är det så. Om du är under arton år du är barn."

Sami och Eyubs frustration över att klassificeras som barn ökar ytterligare av det faktum att de av personalen förväntas att förbehållslöst – "så är det bara" – acceptera tillhörigheten i kategorin barn med alla dess tillhörande attribut.

För många "ensamkommande" innebär själva emigrationsförloppet och det faktum att de på egen hand lyckats passera tusentals mil över olika kontinenter och nationsgränser ett kvitto på självständighet och mognad. Daniel, sjutton år, utvecklar detta tema:

Daniel: Tror du att min mamma och min pappa skulle säga till mig: "Åk till Europa!", om de vet att jag är ett barn? Förstår du vad jag menar?"

Intervjuare: Det är intressant. Kan du utveckla det lite?

Daniel: Ja alltså, min mamma och min pappa och mina släktingar, de ser mig som en vuxen man. De vet att jag klarar att åka till Europa själv. De förstår att det är mycket svårt, men de vet att jag är mogen att klara mig själv. De säger inte till min bror som är tio år "Åk till Europa!". De vet att han är ett barn. Men jag är inte barn. Ett barn klarar inte resa till Europa.

Intervjuare: Säger du de sakerna till personalen? Att du känner dig som vuxen för att du har klarat en sån jobbig resa?

Daniel: Nej (tänker efter). Nej.

Intervjuare: Varför inte?

Daniel: Varför ska jag berätta? De lyssnar inte ändå. De säger "Ja, du kanske är en vuxen man i ditt land, men i Sverige du är ett barn".

Liksom Daniel, tycker Adel, sjutton år, att det är lite komiskt och skrattretande att personalen uppfattar honom som ett barn som behöver hjälp för att bli vuxen och självständig, när han genom att ha tagit sig till Sverige från Somalia redan visat att han är en självständig person.

Adel: De (personalen) säger hela tiden "Vi ska hjälpa dig att stå på egna fötter". Jag bara skrattar här inne (pekar mot sitt hjärta).

Intervjuare: Varför skrattar du åt det?

Adel: Om jag kan komma till Europa på mina fötter (antyder att han har gått väldigt mycket under resan till Sverige), jag kan också stå här på mina fötter. Jag är inte handikappad, jag är frisk *allhamdu lillah* (arabiska, ungefär "tack och lov"). Jag står på mina fötter. Ibland de tror att vi är barn eller handikappade (skrattar).

Inom det sociala sammanhang som HVB utgör bedöms individer under arton år som barn men också i vissa avseende som "en bunt behov" (King & Piper, 1995), detta oavsett vilka erfarenheter och normer personen i fråga bygger sin åldersmässiga identitet på. Adel påpekar hur personalen ibland kan tillskriva ungdomarna kategoribundna attribut som inte igenkänns som adekvata av ungdomarna själva. Han fäster dessutom uppmärksamheten på svårigheten att avvisa personalens föreställningar:

Adel: De tycker att det är synd om mig, jag gillar inte att de tänker så. Men de tror att det är synd om alla som kommer från Somalia och Afghanistan och sånt.

Intervjuare: Varför tror du att de tycker att det är så synd om er?

Adel: Jag vet inte, kanske för att vi kommer från krig och sånt. Jag vet inte (skrattar).

Eller kanske de tror att vi är ett barn, att de hela tiden måste hjälpa oss.

Intervjuare: Men behöver ni inte hjälp då?

Adel: Jo, jättemycket (skrattar högt)! Nej! Jag behöver inte hjälp. Om jag behöver jag säger till dem.

Oavsett vad individerna anser om sin sociala ålder och oavsett vilken erfarenhetsgrund de bygger sin åldersmässiga självidentitet på så är personalens budskap till ungdomarna, utifrån tolkningen av flera intervjuer, att de är barn enligt de svenska sociokulturella och juridiska riktlinjerna.

Att hänvisa till svenskhet

I avsnittet ovan har vi beskrivit och analyserat föreställningar om skillnader mellan vuxna och barn som något som de unga på HVB kontinuerligt måste förhålla sig till. Ett annat sådant tema, som glimtvis framkommit i föregående avsnitt, är föreställningar om "svenskhet" och det som ses som osvenskt. Som vi skrev inledningsvis är ett av de viktigaste åtagandena på HVB att stödja ungdomarna i deras integration i det svenska samhället (IVO, 2013, s. 5). Enligt Kamali (2006a; 2006b) präglas integrationspolitiken i Sverige av ett kulturellt särartstänkande som går ut på att personer med invandrarbakgrund *kulturaliseras*. Detta innebär en *andrafering*, i betydelsen att de föreställs komma från "andra kulturer" som på avgörande sätt skiljer sig från "den svenska kulturen".

Att tillhöra "andra kulturer" förstås, menar de los Reyes och Kamali (2005), synonymt med att ha visst sociokulturellt underskott som behöver åtgärdas genom olika "integrationsinsatser" och med hjälp av personer som har ett erkänt sociokulturellt kapital i "svenskhet" (Kamali, 2006a; 2006b; de los Reyes & Kamali, 2005). Kulturaliseringen innebär en *homogenisering* där föreställda folkgrupper eller etniciteter klumpas ihop, som stereotypa kategorier (Hall, 1997; Schmauch, 2006). Nedan beskriver och analyserar vi hur de unga på HVB talar om relationen till personalen utifrån kategorin "flykting" och de till kategorin bundna attributen. David berättar om hur flertalet i personalen bemöter de unga på boendet som om de vore ungefär likadana:

Ja, alltså, jag vet inte hur jag ska förklara, men jag tror att många personal tror att alla invandrare kommer från samma land och samma stad nästan. Jag och den andra killen från Syrien, vi kommer från samma land, men vi är inte samma människor. Ok, språk och religion är samma. Ok, vi kanske både tycker om samma mat, men vi är inte lika. Men personal ibland tror att vi är samma lika.

I Davids bild reducerar personalen ungdomarna till att vara bärare av vissa gemensamma attribut och bortser från de boendes heterogenitet. Det svenska sättet att agera, tänka och leva föreställs vara det riktiga och normala, medan andra sätt ses som avvikande och konstiga. Tiago, sjutton år, fångar det subtila i denna process.

Tiago: När jag kom till boendet, jag tyckte jättemycket om när personal berättade vad man ska göra i Sverige och vilken lagar som finns och sånt, du vet. Det är viktigt att man vet vad man ska göra och sånt. De hade en sån pärm med information om Sverige och sånt. Det var jättebra. Men nu, jag hatar sånt.

Intervjuare: Varför?

Tiago: Jag hatar att de alltid säger: "I Sverige man ska göra så! I Sverige man ska inte göra så! I Sverige man får inte säga så!". Du vet, de tror vi kommer från en sån

(tvekar). Vad heter det? (paus, tänker efter) Vad heter det? Som ett stort hål i berg?

Intervjuare: Grotta?

Tiago: Ja, precis! De säger hela tiden "I Sverige man ska göra så och inte så", jag tänker i mitt huvud: "Yo, mannen, vad tror du vi kommer från?" De tror att bara i Sverige det finns system eller *h'azarra* (arabiska: civilisation). De tror alla andra länder är som åsna. Jag blir skitarg på det.

Alla förmaningar om hur man ska agera i Sverige började få Tiago att uppleva att det egna ursprunget gjordes till något underutvecklat och ociviliserat, som en "grotta" eller en "åsna". Orden utgör metaforiska gestaltningar av hur han upplever sig vara sedd. Resultatet av denna skillnadsskapande process innebär inte bara en kulturell hierarkisk ordning mellan den svenska och "de andras" kultur. Den skapar också en bild där kategorin "svenskar" framställs som de integrerade och där "flyktingar" föreställs vara en ociviliserad kategori, som inte är integrerade i det svenska samhället utan lider brist på vissa sociokulturella kompetenser som den svenska integrerade kategorin antas ha. Det sociokulturella underskottet måste följaktligen åtgärdas genom olika "integrationsinsatser" och med hjälp av personer som har ett erkänt sociokulturellt kapital i "svenskhets". Daniel berättar:

Ok, jag vet det är deras (personalens) land (tvekar). Inte alla, men nästan alla kommer från Sverige. Det finns också personal som inte föddes här men de ibland tror att det är deras land. En gång sa jag till en personal som kommer från Iran: "Du vet att du kommer inte från Sverige, eller hur?" Mannen, han tror att Sverige är hans pappas land (skrattar). Han är mer så än de (som är) svenskar i alla fall. Ok, jag vet de bor i Sverige hela sitt liv, men varför jag alltid måste lyssna på dem? Varför bara deras saker är bra? De kommer från Sverige och jag måste göra som de säger är bra. Jag kan också saker som är bra för deras liv (fnittrar), men de ska aldrig lyssna på mig, bara jag måste lyssna på dem. Varför? För att jag kommer från Soria (arabiskt uttal, Syrien) och de kommer från Sverige?!

Det framgår tydligt hur Daniel tycker att det finns en ojämlikhet i relationen mellan de boende och personalen som företräder det svenska. De egna erfarenheterna och det egna kunnandet som inte tolkas som "svenskt" degraderas inom den sociala institutionen. Personalen förväntas socialisera de unga genom att överföra idéer om rätt (föreställt svenskt) uppförande och rätt (föreställt svenskt) tänkande i olika vardagliga situationer. Men eftersom föreställningen om vad som ska ses som svenskhet är ytterst diffus och eftersom personalen beroende på sin egentliga heterogenitet gör olika tolkningar av denna "svenskhets", kan situationen bli förvirrande och frustrerande för dem som ska lära sig denna "svenskhets". Sami säger:

Idag en personal säger: "Man får inte göra så i Sverige". Imorgon det kommer en annan personal och hon säger: "Vem har lärt dej den saken? Man får göra så i Sverige, men man får inte göra så och så." De säger alltid olika saker. Och de hittar alltid nya regler, och när vi frågar varför vi måste göra den saken? De säger det är regler i Sverige, man ska göra så, men nästa månad de byter regler. Och vi frågar varför måste man göra så? De säger: "Det är regel, man måste göra så i Sverige". Ibland jag förstår ingenting på dem, jag lovar.

Begreppet integration är "konturlöst och svårgripbart" (Popoola, 2002, s. 14) och utgör en omtvistad och (teoretisk) problematisk term som syftar på en mängd olika förhållanden och som i princip kan betyda vad som helst och samtidigt ingenting (Favell 2001, s. 16). Begreppet fungerar som en tom kategori som kan fyllas med vilket innehåll som helst (Sigona, 2005, s. 119; Beckman, 2011, s. 12). Avsaknaden av en någorlunda enhetlig idé om hur denna integration ska uppfattas och kommuniceras till ungdomarna gör att personalen efter eget huvud kan konstruera olika riktlinjer och regelverk för vad som ska betraktas som rätt kompetens i "svenskhets". Dessa riktlinjer utgör måttstocken, utifrån vilken ungdomarnas framgång respektive misslyckande i integrationsprocessen bedöms. Integrationens svårgripbara karaktär och de olika budskapen om svenskhet som framförs kan, som angivits ovan, vara frustrerande för de unga och föra tankarna till att man är utsatt för ett mentalt spel. Antonio berättar:

De spelar med min hjärna (gestikulerar att de förvirrar honom). Ibland de säger: "Om du gör så, ditt liv blir jättebra här", ibland de säger en annan sak. Ibland de säger det här jobbet är bra för din framtid och en annan personal säger det är inte bra.

I den offentliga debatten framställs begreppet *assimilation* i ett dikotomt förhållande till begreppet *integration*. Det ter sig till och med provokativt att föreslå användningen av begreppet *assimilation* istället för *integration*, detta trots att den faktiska implementeringen av integrationspolitiken snarare påminner om en ensidig anpassning och en enkelriktad rörelse där flyktingen genom olika insatser ska bli svensk/integrerad (jfr Beckman, 2011). I våra intervjuer framgår det tydligt att integrationsinsatserna på olika HVB är utformade och kommunicerade på ett sådant sätt att de kräver en ensidig anpassning från ungdomarna. Samir säger: "Du måste lyssna på dem. De säger: 'Vi föddes här i Sverige, vi kan bättre än du. Om du inte lyssnar du får inte så bra jobb eller framtid i Sverige'."

Integrationsinsatserna fungerar i det specifika sammanhanget som ett konstitutivt verktyg, i betydelsen att dess främsta uppgift blir att få den egna kulturella föreställ-

ningen erkänd av ”den andra”. Det räcker dock inte med ett formellt eller informellt erkännande från ungdomarna, utan ambitionen blir att övertyga ”den andra” om att den svenska identiteten, positionen och orienteringsschemat är den eftersträvningsvärda – *också för dem* (jfr Ljunggren, 1999).

Å ena sidan kan de unga förstå att de måste lära sig ”svenskhet” och hur man ska leva i Sverige. Å andra sidan tycks de socialisationsförsöken som de är utsatta för, försätta dem i en sådan underordnad position att de upplever att de erfarenheter de tillskansat sig under livet, bedöms vara sekundära och inte något att ha eller känna stolthet för. ”Svenskheten” upplevs som diffus, då den förmedlas på olika sätt av olika personal, men även som absolut, objektiv och inte förhandlingsbar, då det är den personalen refererar till så tydligt i den socialisation som sker när råmaterialet (de unga) ska processas. Att ”svenskheten” samtidigt som den är diffus också upplevs som absolut skapar frustration.

I detta avsnitt och det föregående har vi gett exempel på hur de unga på boenden upplever att de reduceras till något ofärdigt och avvikande som måste förändras och processas. Nedan ger vi exempel på hur disciplinering sker i form av bestraffningar, som en konsekvens av handlingar – kallas ofta ”bråk” – som personalen uppfattar som problematiska.

Typer av bestraffningar

Mycket i det vi skriver för tankarna till Goffmans (1961/2013) analys i *Totala institutioner* där han beskriver hur de ”intagna” har mycket liten makt i beslutsfattande och där de utsätts för övervakning och dokumentation (jfr Söderqvist, Sjöblom & Bülow, 2014). Den maktutövning som grundas i att man ses som omyndig och osvensk förefaller vara huggen i sten. Det finns dessutom en väl institutionaliserad idé om identitetsutveckling, från utlänning (råmaterial) till svensk (förädlad produkt) som också liknar Goffmans resultat. Utöver detta finner vi likheter med det Goffman skriver om bestraffningar. Flera av dem vi intervjuat berättar om hur de bestraffas om de agerar på ett, ur personalens perspektiv, oönskat sätt. I det de unga berättar har vi kunnat urskilja olika typer av upplevda bestraffningar eller hot om sådana.

En typ av straff handlar om att minska de boendes rörlighet utanför boendet. Vi kallar denna typ av bestraffning för *rörlighetsbegränsande*. Adel berättar: ”Om vi inte är snälla vi får inte busskort på en vecka eller två veckor. Det är jättetråkigt att bo här. Om du inte har busskort det är jättejobbigt.” Det enskilda boendet är beläget på landsbygden, och speciellt under vintertid är det nödvändigt att kunna åka kollektivt. Hotet om straff gör att Adel oftast betar sig efter vad som har definierats som ”snällt”, då han inte vill att busskortet dras in. Samir berättar om hur ”bråk med personalen” kan vara direkt förenade med hot om straff i form av indragna förmåner: ”Om en kille

bråkar med personal eller städar inte på lördagar, den personen får inte gå till aktivitet nästa vecka." Det Samir och även några andra berättar om att inte få följa med på aktiviteter utgör exempel på rörlighetsbegränsande bestraffningar. Det påminner om det Goffman (1961/2013: 43) skriver: "En kategori av bestraffningar består i tillfälligt eller permanent undanhållande av förmåner ..."

Ytterligare en typ av bestraffning och konsekvens av att man inte sköter sig enligt mallarna utgörs av ökad dokumentation och övervakning. Det här framkommer i en intervju med Daniel:

Intervjuare: Vad händer om du inte heller lyssnar på dem (personal)?

Daniel: (skrattar lätt) Det blir problem!

Intervjuare: Hur då problem?

Daniel: De skriver dokumentation att Daniel lyssnar inte på personal. De fixar möte med god man och social (socialsekreterare). Ja, det blir problem.

De flesta av dem vi träffat har pratat om just dokumentationen som något påfrestande. I det Daniel berättar sprids hans ovilja att lyda personalen till flera aktörer i en dokumentationskedja. Och då Daniel vill undvika ytterligare dokumentation och övervakning finner han det ofta rimligt att lyssna. Andy återkommer ofta till det med dokumentation, som något som gör att han kan känna sig som en produkt, någon som ska dokumenteras såsom en kategori. Han berättar att det kan vara vardagskonflikter mellan killarna på boendet och hur personalen då dokumenterar och involverar socialsekreterare och god man för att på det viset göra det "jättestort". Andy säger "Det är därför killarna pallar inte", och menar att det hade varit bättre om de som var inblandade i en konflikt kunde lösa det sinsemellan. Angående det att personalen gör en "stor" sak av något som killarna kan uppleva som en "liten grej" berättar Andy om när han inte gick till skolan en dag:

Till exempel en sån liten grej. Om jag inte varit i skolan, så kommer dom att skriva ner och sen socialsekreteraren, dom kommer ringa, eller god man kommer ringa: "Varför har du inte varit i skolan?" Så jag bara: "Nej, jag mådde inte så bra." "Aha, du mår inte så bra." Så måste det bli så jätte-, jättestor grej liksom för dom. Okej om man mår inte så bra den här dagen, mådde inte så bra i den här dagen, så bara "kom igen, vi alla är människor". Vissa dagar man mår ju bra vissa dagar man mår inte så bra.

Enligt Andy är dokumentationen obehaglig då det sprids information om det egna privata livet som man inte har möjlighet att kontrollera. Andy har flera gånger berättat att han mår dåligt av just dokumentationen och av det skälet väljer han oftast att

inte "bråka" eller prata med personalen alltför mycket om vad som sker på boendet. Han håller sig ofta undan som en strategi. Relaterat till denna ökande dokumentation och övervakning vid "bråk" är att personalen kan definiera den som bråkar som en person som har psykiska problem. Saif berättar om det:

Om en person inte gör som personal säger, de säger på en gång: "Vill du prata med *doktor al-nafsi* (arabiska: 'psykolog')?" "Jag vill flytta till staden X" sa jag till personal. "Jag mår inte bra här, jag trivs inte med de andra killar". Men de säger: "Vill du prata med BUP?" Om du inte vill göra som personal säger de säger: "Du måste gå till BUP." De tror du är galen.

Att reducera det Saif förmedlar till psykiska symptom innebär att han degraderas till att bli någon vars argument och utsagor man inte behöver lyssna på. När opponering mot personalen eller att uttrycka önskemål om att till exempel få flytta likställs med symptom för psykisk ohälsa kan situationen bli sådan att ungdomarna drar sig för att "bråka" med/argumentera mot personalen. Den kraftigaste bestraffningsåtgärden är *förflyttning* till ett annat boende, vilket utgör ett kraftigt ingrepp i den boendes sociala liv. Edison berättar om en kille som förflyttades från boendet för att han inte ville infoga sig i boendets regelsystem:

Nej, han var från Y (ursprungsland). Han var lite galen (skrattar). Han lyssnade aldrig på personal. De sa till honom många gånger: "Om du inte lyssnar på oss du måste flytta till annan boende", men han bara skrattar till dem. Efter två månader eller tre månader hans social (socialsekreterare) flyttade honom till annan boende i staden X. Det boendet var för killar som har problem och sånt. Han ringde och sa att han ångrade sig. Han ville komma tillbaka till det här boendet, men personalen sa: "Det går inte." Nu alla killar är jättesnälla (skrattar). De vågar inte att bråka med personal, annars de också flyttar till "galenboende".

Det är tydligt hur förflyttningen blir ett exempel som bidrar till att de andra ungdomarna fogar sig efter rådande regler. Genom att definiera vad som var avvikande med hans beteende (att inte lyssna på personalen) och dessutom göra det beteenden till föremål för granskning och tydlig åtgärd/sanktion cementeras normen om att vara "snäll" och lyssna på personalen, för att inte hamna på "galenboende".

En annan disciplineringsstrategi vid processandet av de boende är när personalen pekar ut framgångsexempel ur ungdomsgruppen. Dessa exempel utgörs av individer med goda förutsättningar som antas vara på väg att bli självständiga och integrerade personer i Sverige. Adel berättar om en kille på sitt boende:

Det finns en kille (X), han kommer från Y (ursprungsland). Han är jätteduktig på svenska, han bor kanske här i ett och ett halvt år, men han kan jättebra svenska. Personalen hela tiden säger till oss på torsdagar (på torsdagar har ungdomarna sk. Husmöte); "Ni ska bli som X. Titta, han kan jättebra svenska, han kommer få bra jobb och bra framtid i Sverige." De säger: "Titta, X är alltid mycket snäll, han bråkar inte om kök eller mat" (Adel berättar att ungdomarna har haft problem med att personalen läser köket på natten, vilket har skapat konflikt mellan ungdomarna och personalen).

Den viktigaste punkten på dagordningen på det husmötet var att avhandla den konflikt som fanns mellan personalen och ungdomarna gällande köksreglerna. Personalen utskiljer en person som alltid är "snäll" och inte "bråkar" om maten eller köket. Genom att utpeka detta framgångsexempel och i relation till detta beskriva önskade beteenden (att han inte bråkar och att han kan bra svenska), och dessutom sammankoppla detta beteende med framtida belöningar i form av "bra jobb och bra framtid i Sverige" är målet att få de andra ungdomarna att bli mer som honom (jfr Foucault, 1989; 2003). Nedan utvecklar vi det om bråkig- och snällhet för att därefter landa i en diskussion om vardagligt motstånd på HVB.

Mellan bråk och vardagsmotstånd

Som vi visat i förra avsnittet använder de vi intervjuat ofta ordet "bråkig" för att beskriva hur personalen drar gränser mellan bråkiga och snälla, oskötsamma och skötsamma eller olydiga och lydiga. Vi tolkar ordet i relation till de regelsystem som ska möjliggöra processandet, som ska göra de unga till "mogna", "ansvarstagande" och mer "svenska" i beteendet. Och av det skälet används ordet ofta. Men när går ett försök att "argumentera" över till att av personalen tolkas som "bråk"? Solomon berättar att han tänker att han egentligen "argumenterar", men att det av personalen tolkas som "bråk" om han till exempel höjer rösten för mycket och uttrycker sin frustration alltför tydligt (jfr Wästerfors, 2010). Den asymmetriska maktrelation som råder mellan personalen och ungdomarna blir tydlig. Den förstnämnda parten äger rätten att definiera när en argumentation övergår till att av personalen uppfattas som "bråk". Denna rätt förstärks ytterligare av att personalen kan avvisa den andras uppfattning genom att säga att argumenten inte är framförda på ett tillräckligt "svenskt sätt". Sami berättar:

Jag frågade dem (personalen): "Varför måste jag komma tillbaka prick klockan 23 på helgen? Varför kan jag inte komma 23.15, eller 23.30 eller 00.00?" De sa att det är regler: "Vi har bestämt att man ska komma hem så och så." Jag sa: "Ok, jag

kan acceptera det är regel. Men du måste förklara varför?" Han sa bara: "Nej, det är så". "Jag sa: "Men du måste förklara varför." Han hade inte svar, så jag sa igen: "Men varför? Kan du förklara varför?" Då säger han: "Du behöver inte skrika!" Jag sa: "Jag skriker inte." Han sa: "Jo, du höjer rösten." Jag sa: "Nej, jag diskuterar med dig." Han sa: "I Sverige man diskuterar lugnt, man höjer inte sin röst, det är skillnad mellan diskutera och tjafsa." Förstår du?

Personalens innehav av den "föreställda svenskheten" innebär i praktiken makt och inflytande att bestämma vad som är ett riktigt svenskt beteende, och det är tydligt hur Sami förväntas foga sig efter det. Intervjun utvecklas mot att ännu tydligare handla om motstånd mot underordning och att bara finna sig i att regler finns, utan att de görs rimliga:

Intervjuare: Men vad sa du då? När han sa: "I Sverige höjer man inte rösten och att det är skillnad mellan tjafsa och diskutera"?

Sami: Nej, vad ska jag säga? Jag sa till dig förut, de vill inte diskutera, de vill att man bara säger: "Ok!" Jag tycker att det är lite kul (fnittrar). Så nu säger jag hela tiden: "Varför? Varför?" till allting. Nu de andra killarna också har börjat säga "Varför?" (skrattar). Så nu kan de (personal) inte köra hur de vill. Snart de blir galna, och de kommer att sluta jobba här jag lovar (skrattar högt).

Sami har utvecklat en strategi för motstånd i vardagen och också en strategi för att hantera de ojämlika maktrelationer som finns på HVB. Motståndet liknar det som Paul Willis skriver om i den etnografiska studien *Fostran till lönearbete* (1983), om en grupp brittiska arbetarkillar som gör motstånd mot den medelklassbaserade hegemonin i skolan. För att inte uppleva skolvistelsen som alltför påfrestande och för att utveckla känslan av "personlig frihet" utvecklar de små motståndsstrategier, som de iscensätter för att utmana lärare. Det kan handla om att gå extra långsamt när man ska gå fram till katedern för att vässa pennan, eller att skratta i korridoren när lärare passerar. Det är en utmaning av systemet till en viss gräns, en gräns då inte sanktioner sätts in. För Sami handlar det om att utmana systemet just till en viss gräns. Han ställer frågan "Varför?" med relativt lugn röst, som inte övergår i "bråk" eller "osvenskt" tonläge. Han höjer inte sin röst, eftersom han har lärt sig vad som är "rätt" volym för att det inte ska uppfattas som avvikande, dvs. icke-svenskt. Det handlar om en balansakt mellan hur man uttrycker sig och i vilket tonläge, och hur man tror att personalen tolkar och tolererar det.

James Scott (1991) menar att rädslan för att utsättas för bestraffningar gör att vissa individer i underordnade positioner väljer att utöva sina motståndshandlingar "off stage". Han skriver om *dolda manus* (hidden transcripts) som en resurs då det gäller

att hantera olika typer av maktunderlägen och att utöva motstånd i vardagen (jfr Goffman, 1961/2013). Dessa kan anta olika former, såsom skämt, satir, parodi, karikatyr men också fantasier om hämnd. I intervjuutdraget ovan ser vi hur Sami finner både den enskilda regeln och personalens sätt att förfäktas samma regel som parodisk. Han skrattar högt över situationen. Sami och de andra killarna har genom att fråga "Varför?" hittat en välfungerande ingång till hur man bäst kan misskreditera giltigheten hos regelverket samt underminera personalens auktoritet. En annan aspekt är hur Sami utifrån sin nyvunna kunskap formulerar hämndfantasier där personalen – genom att inte kunna svara på frågan "Varför?" – kommer att tappa fattningen och till slut tvingas ge upp och sluta arbeta på boendet. I tanken handlar det om att vända på maktrelationen. Personalen blir som lustiga aktörer i en komedi där de förfäktar tomma, innehållslösa och ogenomtänkta regler, medan killarna upplever sig genomskåda dessa regler (jfr Willis, 1983).

Avslutning

"Jo, du behöver hjälp, vi kommer från Sverige och vi vet vad du behöver." (Adel härmar en personal)

En linje i denna artikel har varit att "ensamkommande" på HVB tolkas som en kategori och som ett ofärdigt råmaterial som först ska disciplineras enligt "hemmets" riktlinjer för att sedan "processas" och förädlas till att bli "vuxna" på ett "svenskt" sätt. Detta processande är tydligt i de intervjuer vi utfört. I den socialisation som sker på HVB är en etablerad föreställning om kategorierna barn och flykting starkt närvarande i hur de unga upplever tillvaron på HVB. I den bemärkelsen blir också maktutövandet tydligt och det skapas hos de unga en känsla av frustration och av ett förnekad aktörskap, då de för det första ses som barn och för det andra som stereotypa andra (jfr Hall, 1997), som avviker från det önskvärda "svenska" (de los Reyes & Kamali, 2005). Som Douglas (1987) skriver *tänker* människobehandlande institutioner genom kategorier och det präglar det konkreta arbetssättet på dessa institutioner. Den kategoriska och institutionaliserade föreställningen av de unga, som personer som lider brist på mognad och på "svenskhet", förefaller vara svår att förändra hur man än opponerar sig mot den. Samtidigt ser de boende det om "svenskhet" som något kontingent, något som utifrån personalens splittrade definitioner förefaller vara godtyckligt och sakna tydlig substans.

Många av dem vi intervjuat har berättat om olika former av bestraffningar, såsom rörlighetsbegränsande, ökad dokumentation och övervakning och förflyttningar. Genom förekomsten av dessa drar sig de unga ofta för att "bråka" med personalen.

Motståndet blir istället mer subtilt och liknar det Scott (1991) kallar *dolda manus*, att man gör parodi av de regler och den disciplinering som sker på HVB. Personalen, som kan ses som systemets representanter, förlöjligas och känslan av personlig frihet ökar. Genom att skratta åt vissa erfarenheter där personal försöker utöva makt försöker ungdomarna bevara sin identitet och skapa en känsla av okränkbarhet (jfr Billig, 2005). Genom parodi och skrott som motstånd kan ungdomarna skapa en viss distans till sin institutionella tillvaro och till personalens definitioner av dem som underordnade, och med det en känsla av personlig frihet (Willis, 1983).

Det som skadas genom det immanent etnocentriska och maktasymmetriska förhållningssättet är relationsbyggandet, mellan boende och personal, och de dialoger som skulle kunna ge upphov till ett ömsesidigt lärande. En mer jämlik relation och en genuin nyfikenhet för den andras personliga biografi skulle kunna skapa goda förutsättningar för integration i ordets lexikala betydelse, det vill säga en berikande och ömsesidig anpassning. I det vi beskrivit i artikeln är det som om ett "vi" och "de" skapas och befästs genom disciplinär makt och genom att den underkastade parten beskrivs som mindre fullkomlig, vars perspektiv inte är värda att beaktas. Vi menar att dessa processer, relaterade till makt och aktörskap, förtjänar ett reflektionsutrymme då det gäller hur boende för dem som kallas ensamkommande ska förbättras.

Referenser

- Ahrne, Göran (1989) *Byråkratins och statens gränser*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Anderson, Benedict (1991) *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. Rev. London: Verso.
- Antaki, Charles & Widdicombe, Sue (red.) (1998) *Identities in talk*. London: Sage.
- Beckman, Ludvig (2011) *Den rimliga integrationen*. 1. uppl. Stockholm: Dialogos.
- Billig, Michael (2005) *Laughter and ridicule. Towards a social critique of humour*. London: Sage.
- de los Reyes, Paulina & Kamali, Masoud (2005) SOU 2005:41 Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. *Bortom vi och dom: teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering*. Stockholm: Fritze.
- Douglas, Mary (1987) *How institutions think*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Favell, Adrian (2001) Integration policy and integration research in Europe: a review and a critique. I: Thomas Alexander Aleinikoff & Douglas B. Klusmeyer (red.) *Citizenship today: global perspectives and practices*. Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace.
- Foucault, Michel (1989) *The birth of the clinic: an archaeology of medical perception*. London: Routledge.
- Foucault, Michel (2003) *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. Lund: Arkiv.
- Goffman, Erving (1959/1988) *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Rabén & Sjögren
- Goffman, Erving (1961/2013) *Totala institutioner: Fyra essäer om anstaltslivets sociala villkor*. Stockholm: Norstedts Akademiska Förlag.
- Hall, Stuart (red.) (1997) *Representation: cultural representations and signifying practices*. London: Sage.

- Hasenfeld, Yeheskel (red.) (1983) *Human services as complex organizations*. Newbury Park: Sage.
- Herz, Marcus & Lalander, Philip (2017) Being alone or becoming lonely? The complexity of portraying 'unaccompanied children' as being alone in Sweden. *Journal of Youth Studies*, <http://dx.doi.org/10.1080/13676261.2017.1306037>.
- IVO (2013) *En trygg och säker vård – har personalen lämplig utbildning? En granskning av vård- och omsorgspersonalens utbildning och metoder i HVB för barn och unga*. Tillsynsrapport. Artikelnr, IVO2013–5.
- Järvinen, Margaretha (2002) Hjälpens universum – ett maktperspektiv på mötet mellan klient och system. I: Anna Meeuwisse & Hans Swärd (red.) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Kamali, Masoud (2006a) SOU 2006:79 Sverige. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. *Integrationens svarta bok: agenda för jämlikhet och social sammanhållning: slutbetänkande*. Stockholm: Fritze.
- Kamali, Masoud (2006b) SOU 2006:73 Sverige. Utredningen om makt, integration och strukturell diskriminering. *Den segregrande integrationen: om social sammanhållning och dess hinder: rapport*. Stockholm: Fritze.
- King, Michael & Piper, Christine (1995) *How the law thinks about children*. Aldershot: Arena.
- Kohli, Ravi (2007) *Social work with unaccompanied asylum seeking children*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Lalander, Philip (2009) *Respekt: Gatukultur, ny etnicitet och droger*. Malmö: Liber.
- Lalander, Philip (2016) *Människor behöver människor: Att lyssna till de misstänkliggjorda*. Stockholm: Liber.
- Levin, Claes (1998) *Uppfostringsanstalten: om tvång i föräldrars ställe*. Lund: Lunds universitet.
- Lipsky, Michael (1980) *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. New York: Russell Sage Foundation.
- Ljunggren, Carsten (1999) Identitet som konstitutivt handlande. *Utbildning & Demokrati*, 8(1): 63–87.
- Popoola, Margareta (2002) *Integration, en samtidsspeglning: en översikt*. Stockholm: Svenska kommunförbundet.
- Prottas, Jeffrey Manditch (1979) *People-processing: the street-level bureaucrat in public service bureaucracies*. Lexington: Lexington Books.
- Sacks, Harvey (1992) *Lectures on conversation*. Oxford: Blackwell Publishers.
- Schmauch, Ulrika (2006) *Den osynliga vardagsrasismens realitet*. Umeå: Umeå universitet.
- Scott, James C. (1991) *Domination and the arts of resistance: hidden transcripts*. London: Yale University Press.
- Sigona, Nanda (2005) Refugee Integration(s): Policy and Practice in the European Union, *Refugee Quarterly*, 24(4): 115–122.
- SOSFS 2003:20 Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om hem för vård eller boende. [<http://h24-files.s3.amazonaws.com/179813/558598-m0vaE.pdf>]
- Söderqvist, Åsa, Sjöblom, Yvonne & Bülow, Pia (2014) Home sweet home? Professionals' understanding of 'home' within residential care for unaccompanied youths in Sweden. *Child and Family Social Work*, 21(4): 591–599.
- Willis, Paul, E. (1983) *Fostran till lönearbete*. Göteborg: Daidalos.
- Wästerfors, David (2010) Disputes and Going Concerns in an Institution for 'Troublesome' Boys. *Journal of Contemporary Ethnography*, 40(1): 39–70.

Författarnas tack

Vi riktar ett stort tack till de unga människor som vi följt i projektet. Vi vill även tacka våra projektmedarbetare Marcus Herz och Paula Aracena samt två anonyma sakkunniga som genom sina kommentarer bidrog till att artikeln kunde förbättras.